

חמישה עשר בשבט – הדרך לצמיחה: מבט הלכתי ופנימי על ראש השנה לאילן

1. **משנה ראש השנה א,א:** ארבעה ראשי שנים הם: באחד בניסן ראש השנה למלכים (מלכי ישראל מונים להם מניסן, שאם מלך בשבט או באדר, משהגיע ניסן כלתה לו שנה ומתחילים למנות שנה שנייה) ... באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה (אין מעשרים מן הבהמות שנולדו אחרי א' אלול על אלו שנולדו לפניו). באחד בתשרי ראש השנה לשנים. בית הלל אומרים: בחמשה עשר בשבט ראש השנה לאילן (לעניין מצוות התלויות בארץ).

תשובת רבנו גרשום מאור הגולה (הובא בשו"ת מהר"ם מרוטנברג סימן ה): ציבור שביקשו לגזור תענית שני, חמישי ושני ופגעו בתענית ראשון בט"ו בשבט ... דעתי נוטה שהתענית נדחה לשבוע הבא ואין קובעים תענית בו, שלא מצינו תענית בראש השנה כלל ותנן ארבעה ראשי שנים הם וכיון שכולם נשנו יחד, הדינים שלהם דומים.

שולחן ערוך קלא,ו: נהגו שלא ליפול על פניהם [תחנון] בחמשה עשר באב ובחמשה עשר בשבט.

מגן אברהם סימן קלא סקט"ז: מנהג האשכנזים להרבות במיני פירות של אילנות (והידרו במיוחד לאכול פירות שהשתבחה בהם ארץ ישראל, התוועדויות הרבי מליובאוויטש תשמ"ה ב/1138).

2. **ספרי דברים יב,כח:** מעשה ברבי אלעזר בן שמוע ורבי יוחנן הסנדלר, שהיו הולכים לנציבין ללמוד תורה אצל רבי יהודה בן בתירה. הגיעו לצידון, זכרו את ארץ ישראל, זקפו עיניהם, זלגו דמעותיהם, קרעו בגדיהם ... חזרו ובאו להם למקומם. אמרו: גדולה ישיבת ארץ ישראל נגד כל המצוות שבתורה.

כוזרי מאמר שני סימנים ח,יב,טז: הכבוד (ההתגלות הנבואית) ניצוץ אור אלוקי, מועיל אצל עמו ובארצו ... כמו הרכס הזה, שאתם אומרים שמצליח בו הכרם [האקלים בו יפה לצמיחת גפנים] כך לא ייתכן לסגולה הזאת להגיע אל העניין האלוקי מבלעדי המקום הזה.

תנחומא ראה ח: כשברא ה' את העולם, חילק הארצות לשרי האומות ובחר בארץ ישראל ... אמר הקב"ה: **יבואו ישראל שבאו לחלקי וינחלו את הארץ שבאה לחלקי.**

ברטנורא ר"ה שם: ראש השנה לאילן - לעניין מעשר פירות, שאין מעשרים פירות שחנטו קודם ט"ו בשבט עם שחנטו לאחריו. גם לעניין שנה שלישית של שמיטה: אותם שחנטו קודם ט"ו בשבט דנים אותם כפירות של שנה שעברה ומפרישים מעשר שני ומט"ו בשבט ואילך נוהג בהם מעשר עני.

3. **דברים כ,יט:** כי תצור על עיר ימים רבים להלחם עליה לתפשה, לא תשחית את עצה לנדוח עליו גרזן כי ממנו תאכל ואותו לא תכרות – **כי האדם עץ השדה!**

אגרות הרבי מליובאוויטש ח"ז/רסד: במה שנשאל אודות קציצת אילן עושה פירות שרובו יבש כו' ... ואצלו היה מעשה שלוש שנים מקודם ולא עלה יפה כו'. הנה ידוע מה שכתב בצוואת רבי יהודה החסיד [להיזהר בזה] ועל פי הנ"ל, **ימשוך ידו מלהורות היתר בזה**, כיון שבדידיה הווא עובדא.

אבן עזרא דברים שם: כי האדם עץ השדה – והטעם כי ח"י בן אדם הוא עץ השדה.

התוועדויות הרבי מלובביץ' תשי"ט ח"ב/197: כלל ידוע הוא, ש'בין יש ליש, צריך להיות אין באמצע'. משל על זה, מגרעין הנזרע בארץ כדי שיצמח אילן נושא פירות, מאחר שהגרעין והאילן הם באין ערוך זה לזה, צריך להיות תחילה ריקבון הגרעין להיות בבחינת אין ודווקא ע"ז מעורר את כח הצומח שבארץ. כמו"כ הוא בחי', שהתהוות האפרוח מהביצה הוא ע"י סרחון הביצה. וכמו"כ הוא במדבר, שענינו הוא שכל, ורואים במוחש שבכדי שימשך שכל חדש מכח המשכיל, צריך להיות תחילה ביטול מציאותו בכל חלקי השכל ... והוא עניין אישתומם כשעה חדא.

ספר המאמרים תרסו/יח: והיינו לפי שאינם בערך, לכן מההשגה הראשונה לא יגיע אל העליונה ואדרבה מבלבלת וכו', כי אם על ידי ביטול ההשגה הראשונה.